

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Ивелин Аргиров Иванов,

член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” по професионално направление 2.2. История и археология (Средновековна история – Миграции и гранични общества), обявен в „Държавен вестник”, бр. 50 на 15.06.2018 г.,

Кандидат по конкурса: доц. д-р Александър Николов Николов

Информация за конкурса

Конкурсът за академичната длъжност „професор“ е обявен от Катедра „Стара история, тракология и средновековна история“ при Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Спазени са предвидените законови срокове и процедурни изисквания. Единствен участник в конкурса е доц. д-р Александър Николов Николов, ръководител на Катедрата по „Стара история, тракология и средновековна история” при ИФ на СУ. Представените от кандидата документи са подготвени съобразно изискванията на „Закон за развитие на академичния състав на РБ” и правилника за неговото приложение. Спазени са изискванията и на „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“. Изборът на научно жури е извършен в съответствие с изискванията на нормативните документи.

Образование и професионално развитие на кандидата

Доц. д-р Александър Николов Николов е изследовател, чието историческо образование следва стъпките на последователно и упорито израстване в историческата наука. Стъпвайки на базата на солидно историческа и езикова подготовка в НГДЕК "Св. Константин-Кирил Философ", София, Ал. Николов продължава с академично историческо образование в Исторически факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Особено място в творческото и научно израстване на историка Александър Николов заемат защитената магистратура в департамента по медиевистика в Централноевропейския университет в Будапеща през 1996 г., и докторската му защита по средновековна обща история с дисертация на тема “Народите на Изтока в трактатите на кръстоносната пропаганда: края на XIII и първата половина на XIV в.” Професионалното развитие на Ал. Николов е също пример за вярна и упорита служба в попрището на историческото образование и наука. Започвайки своя професионален път като учител по история в

НГДЕК “Свети Константин-Кирил Философ” в София през 1989 г., той продължава като асистент, ст. асистент и гл. асистент по средновековна обща история при Исторически факултет на СУ (1991-2007), и като доцент по средновековна обща история от 2007 г. От 2015 г. доц. д-р Александър Николов е ръководител на Катедра Стара история, тракология и средновековна история при ИФ на СУ "Св. Климент Охридски". Важна част от научната и творческа биография на медиевиста са също езиковата подготовка и специализациите. Доц.д-р Александър Николов работи с класически и средновековни езици (латински, старогръцки и старобългарски), както и с английски, немски, руски и новогръцки. Кандидатът по настоящия конкурс е специализирал във Ватиканската библиотека и архив (1991 г.), в Института по византистика и неогрецистика към Австрийската академия на науките във Виена (1998 г.), и в Централноевропейския университет в Будапеща (2001-2008 г.)

Общо описание на представените материали. Общ брой цитирания, индексирани и цитирани публикации.

Представените от доц. д-р Александър Николов монографии, сборници и други публикации впечатляват както с количествени показатели, така и с многообразието и научната значимост на изследваните теми и проблеми. Кандидатът представя подробно описание на научната си продукция в Общ списък на публикациите, Списък на публикациите, участващи в конкурса, Списък на учебниците и учебните помагала, в които кандидатът участва самостоятелно или в авторски колектив, Списък на научните приноси и Авторска справка за приносите. Доц. д-р Александър Николов кандидатства за академичната длъжност „професор“ с една монография, участие с превод, съставителство и научна редакция на сборник с дубровнишки документи за историята на българите в периода XIII-XV в., и четиридесет и две студии и статии (повечето от тях авторски и няколко в съавторство), публикувани след получаване на званието „доцент“. Също, кандидатът е съавтор на 16 учебници и учебни помагала в областта на историческото и гражданското образование от V до VIII клас. Бих подчертал, че впечатляваща е не само изключителната работоспособност и плодотворност на доц. Николов, но най-вече разнообразните въпроси и проблеми, които ще се опитам да систематизирам по-долу. Творческата активност, работоспособност и многобройните публикации на кандидата се отразяват ясно в справката за забелязани цитирания, които са шестдесет на брой.

На следващо място, представеното от отдел „Библиотечно-информационно обслужване” на Университетска библиотека при Софийския университет „Св. Климент Охридски” уверение за открити индексирани и цитирани публикации на автора (като не

са включени автоцитатите) показва 10 цитирания и 2 индексирани документа в платформата *Web of Science Clarivate Analytics* (1950г. - 2018 г.), 8 цитирания и 2 рецензии в платформата *Central and Eastern European Online Library (CEEOL)* и 1 цитиране в *Российский индекс научного цитирования /РИИЦ/ eLIBRARY.ru*. Представените цитирания, индексирани и цитирани публикации са сериозно постижение, което свидетелства за международна известност, популярност и научен авторитет.

Основни научни, преподавателски и научно-приложни приноси

Научна дейност

Широкият изследователски хоризонт на доц д-р Александър Николов Николов се разкрива в разнообразието и в научната стойност на приложените публикации. На първо място бих посочил монографията „От Акра до Константинопол: пет средновековни трактата за ислямско-християнските взаимоотношения" отпечатана в издателството на БАН през 2018 г. Тя включва преводи от латински език на пет средновековни трактата, справки за техните автори и коментар по текста. Не мога да не отбележа, че този труд е продължение и надграждане на изследователски теми и проблеми като кръстоносните походи, образа на другите, еволюцията на европейските латински представи и мнения за исляма в периода XIII-XV в. Сред научните достойнства на тази монография бих подчертал, че въпросните пет трактата са представени пълнотекстово, а авторът е добавил ценна и интересна информация за техните автори. Подчертавам това, тъй като в българската медиевистика все още критичният анализ на писмените извори не е на необходимата висота. Въпросният труд на доц. Николов е както пример, така и база за прилагане на такъв изследователски подход и методология. Този труд е също принос към средновековната балканска история, тъй като някои от преведените трактати разкриват интересна информация за османското настъпление в Югоизточна Европа и за падането на Константинопол през 1453 г. Бих обобщил, че „От Акра до Константинопол: пет средновековни трактата за ислямско-християнските взаимоотношения" е ярък принос в българската медиевистика, тъй като у нас все още липсват достатъчно на брой и тематичен обхват качествени, пълнотекстови преводи на средновековни латински извори.

На второ място в представените научни трудове кандидатът е посочил изданието „Дубровнишки документи за историята на България и българите през XIII-XV век" (т.1, (1230-1403), С. 2017, съавт. с. В. Гюзелев, П. Данова, Е. Костова, С. Хинковски.) Тук приносът на доц. д-р Александър Николов е отново в трудната, но благородна и твърде

полезна работа по превод на документи – в случая писмени документи от Дубровнишкия архив от серията Reformationes, написани предимно на латински език.

На следващо място бих се пряс върху статиите и студиите, представени от кандидата в конкурсната документация. Те обхващат периода след конкурса за академичната длъжност ”доцент” и могат да бъдат групирани и представени в няколко тематични направления:

- Публикации върху трактати и други съчинения за състоянието на сарацините и за организиране на кръстоносни походи на Изток. Тук на първо място изтъква широкият обхват на преведените и изследвани трактати и съчинения, които са посветени не само на проблема за сарацините и Светите земи, но също на татаро-монголите, на османското завоевание на Константинопол и на призивите за ответни мерки и действия от страна на латинския Запад. Тези публикации, наред с монографията „От Акра до Константинопол”, представят доц. Ал. Николов като най-добрия български познавач и изследовател на въпросите средновековни трактати и съчинения.

- Публикации в областта на средновековната българска и балканска история. Тук обхватът на интереси и изследване също варира в изключително широки хронологически граници и тематични пространства: от съдбата на панонските българи в Ранното средновековие, през исторически аспекти и проблеми в развитието на българи и сърби през XI-XII в., до влахо-българските дилеми във Второто българско царство, и българското присъствие и контакти в средновековна Европа. Не бих пропуснал публикацията върху ролята на Венеция в кръстоносния поход на полско-унгарския крал Владислав III Ягейло, както и интересната статия (и теза) за военнизиранци цигански групи в катепаната България през XI в.

- Друг тематичен кръг публикации се спират на образа на „другия” и на сблъсъка на култури в средновековната епоха. Тук отново впечатлява широкият тематичен обхват, вариращ от образа на православните балкански народи в хрониката на полския хронист Ян Длугош, образа на ромеите в латински описания, „другите” (немски заселници, тевтонски рицари и кумани) в средновековна Унгария, и представата за Европа в Късното средновековие. Гореизложеното свидетелства красноречиво за широките научни интереси на доц. Александър Николов както в областта на средновековната обща, така и на средновековната българска и балканска история.

- Сред научните приноси на доц. Николов бих посочил също тематичен кръг публикации върху проблеми на прото-национализма и национализма, националната памет и параисторията. Тук авторът прокарва ясни паралели и разкрива базата на модерни

национални идеологии в средновековното минало на Балканите, като разкрива и доказва дълбоките корени на модерното историческо съзнание сред българи, гърци и др. Изключителен интерес предизвикват опитите на Ал. Николов за формулиране и анализ на феномена „параистория” в условията на дълбоки и драматични политически и социални промени в българското общество след 1989 г.

- На последно място бих посочил няколко публикации, посветени на Паисий Хилендарски, неговото книжовно наследство, и на проблемите на миграциите в Европа в историческа перспектива.

Представените тематични кръгове и проблеми в публикациите на доц. д-р Ал. Николов свидетелстват за широкообхватен, но прецизен изследователски подход към значими теми от миналото на средновековна Европа. В допълнение, те представят един зрял и изграден медиевист с интереси и научни приноси както в средновековната обща, така и в средновековната балканска и българска история.

Преподавателска дейност

Като съществен акцент в професионалната биография на доц. д-р Александър Николов бих открил също неговата преподавателска работа. Учебната дейност на доц. Николов обхваща 27-годишна преподавателска работа в СУ „Св. Кл. Охридски“ като автор на програми и лектор в бакалавърски и магистърски програми. Разнообразието и обхватът на водените от А. Николов дисциплини е красноречиво доказателство за академичния потенциал на кандидата, а лекциите в чуждестранни университети, като Белградския университет, университетът в Малта, Лайпцигския университет, и в университета „Петер Пазмань” в Будапеща, са още едно свидетелство за популярността и значимостта на научните му мупостижения. Допълнителен атестат за академичния авторитет и опит на доц. д-р Александър Николов е научното ръководство на 7 докторанти (от които петима защитили успешно и двама в процес на докторатско следване) и на 7 магистърски тези.

Научно-приложна дейност

Атестат за научната активност на доц. Александър Николов е неговото включване в различни вътрешни, национални и международни изследователски проекти. С разнообразните си дейности по 5 научни проекта той прилага на дело научните си компетенции и проявява адекватна академична активност и предприемчивост. Доц. д-р Александър Николов е научен ръководител на два проекта, като бих подчертал приноса

на проект „Западната експанзия на Балканите: военно-монашеските ордени и италианските морски републики XII – XV в.“ към научна програма „Диалози на паметта“УКХ-СУ” в полето на медиевистичните проучвания у нас. Кандидатът участва в екипите на други три проекта към външни институции като експерт и активен изпълнител на основните дейности. Това определя доц. д-р Ал. Николов като академична фигура с принос в съвременните проектни дейности и инициативи в подкрепа на българското образование и наука.

Заклучение

Предвид всичко гореизложено смятам, че научните интереси, приноси, преподавателска и научно-приложна дейност представят доц. д-р Александър Николов Николов като открояващ се изследовател-медиевист, отговорен преподавател и активен участник в административно-организационния живот на СУ „Св. Климент Охридски. Представените документи и материали съответстват на изискванията на Закона за академичното развитие в РБ, на Правилника на неговото приложение, на вътрешните правилници за дейността, за развитието на академичния състав и за учебната дейност в СУ „Св. Кл. Охридски“. Ето защо убедено препоръчвам на уважаемото Научно жури, както и на АС на СУ, да избере доц. д-р Александър Николов Николов на **академична длъжност „професор“** по професионално направление 2.2. История и археология (Средновековна история – миграции и гранични общества).

15.11.2018 г.

Проф. д-р Ивелин Аргиров Иванов